

JENNY ROSTAIN

Jääkylmä

BAZAR

JENNY ROSTAIN

Jääkylmä

Selvitystyön, henkilöhaastattelujen ja
Tommi Kovasen kertomuksen pohjalta

BAZAR

Bazar Kustannus Oy
© Jenny Rostain

ISBN 978-952-279-938-8

Taitto Jukka Iivarinen / Vitale
Painopaikka Scanbook, Liettua 2020

Kaikki kirjassa esiintyvät ihmiset, mukaan lukien sairaaloissa ja julkisissa tiloissa sekä viroissa esiintyvät, on muutettu ja kuvailtu tarkoituksellisesti niin, ettei heitä voi yhdistää todellisiin henkilöihin.

Mitkä tahansa muutoksista syntyneet kytkennät oikeisiin eläviin tai edesmenneisiin henkilöihin eivät ole tarkoituksellisia. Kirjan kertomukset perustuvat henkilökohtaisiin muistoihin, tunteisiin, asiakirjoihin, muistiinpanoihin ja kokemuksiin, ja edustavat siten vain kirjoittajan tai päähenkilön näkemyksiä tapahtumista. Kirja on kirjoitettu yksinomaan kuvaamaan aivovammaa, elämää vammautumisen jälkeen tai vamman kanssa kamppailua. Tämä on kertomus vain yhden henkilön kokemuksesta aivovamman kanssa, eikä sitä tule yleistää tai verrata suoraan muihin vammautuneisiin.

Jokaisen vammautuneen kokemus ja oirekuva on yksilöllinen.

Kirjan tarkoitus ei ole loukata ketään. Sen tarkoitus on vain kertoa, miltä elämä aivovamman jälkeen voi näyttää ja millaista siitä voi tulla.

Kirjoittaja ei ole lääketieteen asiantuntija, eikä kirjassa oteta siksi kantaa kenenkään henkilön lääketieteelliseen hoitoon, lääkintään tai anneta lääketieteellisiä ohjeita.

Aivovamman hoito on aina suunniteltava ja toteutettava henkilökohtaisesti lääketieteen ammattilaisten ohjauksessa sekä viranomaisten ohjeistuksien mukaan. Tässä kirjassa esitetyt mielipiteet eivät edusta kirjan lopussa olevien nimettömänä tai nimellisenä esiintyvien ulkopuolisten henkilöiden mielipiteitä.

SISÄLLYS

Alkusanat *Tommi Kovanen* 15

Alkusanat *Jenny Rostain* 17

Alku 23

Näpistys I 28

Ulkojää 34

Taksimatka 43

Satamapaikka 50

Juhannusajelu 58

Totuus 70

Kuolemanlaakso 78

Näpistys II 85

TV-haastattelu 94

Tiedoksianto 104

Hirviö 114

Syntymäpäivä 126

Punainen reppu 134

Aurora 142

Eristys 150

Edunvalvonta 163

Koditon 172

Perillä 182

Vammautuneiden pelaajien, läheisten,
toimittajan ja valmentajan loppusanat 195

Saarna *Haagan Pastori* 217

”Jos elämä ei loppu, niin se jatkuu.”

-JÄÄKIEKKOVALMENTAJA RISTO DUFVA

”En voinut enää kieltää, ettenkö olisi erilainen, enkä voinut enää väittää, etteikö elämäni olisi muuttunut lopullisesti. Kaikista vaikein asia, jonka kanssa jouduin nyt elämään, oli epätietoisuus tulevasta. Ei ollut enää päivämääriä, jolloin sairauslomat loppuisivat tai lupauksia oikeastaan mistään. En voinut varmuudella tietää, olisinko toimintakykyinen huomenna, seuraavalla viikolla tai sen jälkeen. Oli vain tulevaisuus, jossa siinsi tuntematon ja varovainen toivo paremmasta.”

OTE KUOLEMANLAAKSOSTA (2017)

KIIITOS

Poikani.
AJ, Jussi, Kosmo,
Pastori,
Taru, Jenny,
Äiti, Isä ja siskoni.
Lapseni äiti.
Ystäväni.
Pelaajayhdistys SJRY,
Pietarinkadun Oilers.
Hockey Corner; Jyri,
Venekerho,
Varastoyrittäjä.
Yläkerran rouva.

Kaikki kirjaan osallistuneet.

OMISTETTU

Vammautuneille pelaajille ja heidän läheisilleen

ALKUSANAT

Tommi Kovanen

Kun tätä kirjaa kirjoitettiin, en voinut välttyä pelottavilta kysymyksiltä, jotka mielessäni kummittelivat. Mitä minusta mahdollaan ajatella ja miltä minä edessänne näytän, kun paljastan itsestäni teille kaikkein haavoittuvimman ja arimman kohtani sen kaikessa rumuudessaan. Ja mikä vaikutus kaiken jakamisella mahtaakaan olla omaan hiljaiseen elämäni?

Toisaalta, tämä kaikki on minulle totta, vammani, suruni ja iloni, vaikken siitä teille kertoisikaan. Ne eivät muutu tai katoa minnekään, kerroin niistä ääneen teille tai en. Olen aina tämä sama ihminen, halusin tai en.

Voitte ehkä kuvitella, mitä olen käynyt läpi, ja millaisia häpeän, nolouden ja pelon sävyttämiä hetkiä olen viettänyt miettiessäni perusteita tämän kaiken jakamiselle. Eikö edellinen tarina olisi itsessään jo riittänyt?

Lopulta omat pelkoni ja häpeäni ovat kuitenkin hyvin merkityksettömiä näin suuren ja omaa elämäni tärkeämmän asian edessä. Ja siksi, jopa kaikessa kipeydessäänkin, päätin tämän kaiken jakaa. Ajattelette, mitä tahdotte, sillä minun elämäni vamman kanssa se ei muuta.

Haluan kuitenkin toivoa, edes varovasti, että näyttämällä konkreettisesti, mitä aivovamma kohdallani on ja millaiseksi se esimerkiksi isyyden voi muokata, ymmärtäisitte, että otsikoissa vilahtaneet osumat, ne verisinä viihteinä luetut ja huomenna jo unohdetut tragediat – ne jatkuvat, vaikkei niistä urheilusivuilla enää mainintoja näkyisikään. Sillä hiljaisuudessa, niin minä kuin useat muutkin, me jatkamme elämää, kompuroimme, opettelemme ja taistelemme tämän jääkiekon sivutuotteen kanssa, vaikka meidät kuinka unohdettaisiin.

Päävammamme ovat mukanaamme aina, vaikkemme sitä itse valinneetkaan.

ALKUSANAT

Jenny Rostain

”Tommin matka kuolemanlaaksossa ei ole kaunis, ei ylpeyden aihe, eikä oikeudenmukainen. Se on matka, jollaisesta moni ei koskaan halua puhua ääneen, eikä varsinkaan kirjoittaa muistelmia. Se on kertomus häpeästä, rohkeudesta ja yksinäisestä elämästä vamman kanssa, josta mieluummin vaietaan.

Minulle on ollut kunnia saada tutustua Tommiin, oppia hänen maailmastaan ja saada mahdollisuus kertoa siitä nyt muille. Tommi yllätti minut rohkeudellaan ja herkkyydellään – tavalla, jota en jääkiekkoilijalta olisi koskaan osannut odottaa. Hän opetti minulle paljon lajista, jota rakastaa, mutta ennen kaikkea jääkiekkoilijoista ja siitä, että kovan kuoren, kunnianhimon ja pelivarusteiden alla on tunteva, viisas ja herkkä ihminen, joka voi mennä helposti myös rikki.

Aivovammoista ja niiden seurauksista puhutaan liian vähän. Siksi toivonkin tämän tarinan avaavan ovia kohti rehellisempää ja inhimillisempää maailmaa niin jäällä kuin sen ulkopuolella.”

– KIRJASTA KUOLEMANLAAKSO, BAZAR 2017

Kun työstin edellä olevaa esipuhetta vuonna 2017, en uskonut, että kirjoittaisin koskaan Kuolemanlaaksolle jatko-osaa. Olin varma, että se, mitä Tommi julkisesti kirjassaan kertoi, riittäisi vaikuttamaan lajiin ja yhteisöömme niin, että asiat ja toimintatavat muuttuisivat parempaan päin. En myöskään arvannut, että uusi tarina, edeltäjäänsä ehkä jopa riipaisevampi, odottaisi kolme vuotta myöhemmin kertojaansa – saati, että olisin sitä itse näinkin läheltä todistamassa. Mutta tässä me nyt taas olemme.

Kun Tommia taklattiin Raumalla, jääkiekko-ottelussa Lukko–Blues, tammikuun 26. vuonna 2013, vain sekunteja ottelun alkamisesta, ei hän sen hetken jälkeen ole ollut enää entisenlainen. Tuon taklauksen seurauksena Tommin yli 20 vuotta kestänyt ammattilaispeliura päättyi kuin seinään ja siitä hetkestä alkoi kamppailu vaikeiden oireiden kanssa. Muistiongelmät, kivut, tunteettomuus, väsymys ja elämän perustaitojen katoaminen olivat vain alku päävamman aiheuttamalle traagiselle polulle, josta Kuolemanlaaksossa kerroimme. Myös hänen perheensä hajosi vamman seurausten takia, eikä edes esikoisen syntymä puoli vuotta vammautumisen jälkeen saanut Tommin elämän suuntaa muuttumaan. Vamma oli tehnyt pysyviä vaurioita hänen persoonaansa ja kykyyn ajatella sekä toimia. Ja lopulta Tommi yritti itsemurhaa, minkä jälkeen hänet passitettiin hoitoon mielisairaalan suljetulle osastolle.

Kun tapasin Tommin ensimmäistä kertaa kolme vuotta vammautumisen jälkeen, minulle oli sanomattakin selvää, että Tommissa oli jotain ainutlaatuisia. Tuolloin en tosin vielä tiennyt, että hänen erityisyyteensä vaikutti vahvasti hänen kaukalossa saamansa aivovamma. Kun opin tuntemaan Tommia paremmin ja jaoin myöhemmin myös arjen hänen kanssaan, ymmärsin, että vammautumisen seurauksena oli tapahtunut jotain peruuttamatonta.

Tommin elämä ja sen hallinta olivat muuttuneet pysyvästi, mikä vaikutti voimakkaasti myös koko hänen perhepiiriinsä – minuun mukaan lukien. Läheisenä vamma aiheuttamien ongelmien ja lajiyhteisön suhtautumisen seuraaminen vierestä sai minut tuntemaan usein suunnatonta voimattomuutta. En voinut ymmärtää, miksei vammoja haluttu ehkäistä ja vammautuneita tukea järjestelmällisesti, kun siihen olisi ollut täysi mahdollisuus. Miksei jääkiekkoyhteisöön ollut jo rakennettu koneistoa, joka olisi ohjannut vamma saaneen ja hänen läheisensä ulos siitä helvetistä, joka vammaa usein seurasi? Moni asia ja monen asenne kaipasivat ja kaipaavat edelleen suurta muutosta. Siksi tämä kirja on kirjoitettu.

Yksikin päävammaan vuoksi särkynyt pelaaja tai rikkoutunut perhe on liikaa.

JÄÄKYLMÄ

”Tämä on tarinani – rehellisesti.
Kerron sen teille, jotta ymmärtäisitte, mitä päähän
kohdistunut taklaus voi tehdä ihmiselämälle.”

ALKU

Eihän kenenkään elämä ole oikeasti selviytymistarina.

Ei ainakaan minun, vaikka olenkin ehkä halunnut niin antaa kaikkien ymmärtää. Onnellisia loppuja on kuitenkin vain saduissa – ja joskus muistelmissa, kun lukijalle halutaan antaa toivoa siitä, että kaikki käy lopulta hyvin, vaikka totuus olisikin toisenlainen. Elämä on yksinkertaisuudessaan melko korutonta ja raakaa, toisinaan jopa rumaakin – ja sama myllerrys jatkuu meidän kuolemaamme saakka. Keskelle tarinaa on siten vaikea kirjoittaa loppua, joka olisi todenmukainen, sillä kukaan meistä ei voi tietää, mitä vastassa vielä on. Näin kävi myös Kuolemanlaakson jälkeen. Vaikka halusin ja uskoin kaiken pahan olevan jo ohi, niin ei kuitenkaan valitettavasti käynyt. Se tarina, jonka itsestäni jo ehdin teille aiemmin kertoa, olikin näin vain eräänlainen alkupala totuudesta, jota tähän saakka olen varjellut.

Jos minulta kysytään, jääkiekko oli tullut nykyisen tien-sä päähän jo kauan ennen taklaustani.

Lajin sisällä varmasti tiedettiin, että asioiden olisi muututtava, jotta me sadat aivovamman saaneet pelaajat emme tahraisi lajin mainetta lopullisesti – mikä johtaisi siihen, että katsojat hylkäisivät katsomot ja joukkueet

menettäisivät rahansa, jotka olivat jo valmiiksi vähissä. Muutosvastarinta, jota ei voinut olla huomaamatta, viesti lajin kujanjuoksusta ja sen sekavasta tilasta, jossa johtajuus ja vastuunkanto loistivat poissaolollaan.

Astuessaan jäälle jokainen pelaaja hyvin tiesi, että tämä kerta voisi jäädä viimeiseksi. Tietoisuus siitä, että jokaisella otteluviikolla joku todennäköisesti sai päävamman, sai usean pelaajan varmasti pohtimaan, oliko tässä enää mitään järkeä. Tilastot, joita oli vaivauduttu keräämään vasta muutamia vuosia, huusivat ongelmasta, joka räjähtäisi vielä käsiimme. Aivovammat olivat jääkiekon tikittävä aikapommi, mutta silti kenelläkään ei tuntunut olevan kiirettä tehdä asialle mitään. Vaikka sokka oli ollut jo hyvän aikaa irti, edes viranomaiset eivät olleet huolestuneet ongelman kauaskantoisista seurauksista. Ei, vaikka veronmaksajat joutuivatkin lopulta kustantamaan jääkiekon päävammojen viimeisen taloudellisen taakan, sen jälkeen kun vakuutusyhtiöiden korvausvastuu oli päättynyt.

Kotona oleville perheille tämä saattoi olla vielä vaikeampaa. Pelaajien puoliset, vanhemmat ja lapset tiesivät voivansa milloin tahansa joutua näkemään TV-ruudulta, suorassa lähetyksessä, kun tuttu jääkiekkoilija makaisi liikkumattomana jäällä. Perheet hajosivat ja menettivät toistuvasti vammojen seurauksena toimeentulonsa, kun hoitovastuu kaadettiin yksin omaisten niskaan, vaikka liigalla ja lajijyhteisöllä olisi pitänyt olla vähintään

”Puhuin selviytymisestä kuin otteluvoitosta, ajattelin kai edelleen voivani pyyhkäistä oireeni maton alle ja peitellä ne kauniilla lauseilla ja hymyllä.”

Tommi Kovanen

Jääkiekkoilija Tommi Kovanen vammautui vuonna 2013 päähän kohdistuneen taklauksen takia. Tapaus herätti Suomessa suuren keskustelun jääkiekkoväkivallasta, kun Kovanen kertoi kokemuksistaan *Kuolemanlaakso*-kirjassa.

Jääkylmä jatkaa Kovasen traagista tarinaa ja kertoo aivovamman syvemmästä luonteesta, salakavaluudesta, joka on omiaan tuhoamaan aikuiselämän ja henkilön mahdollisuudet selviytyä yhteiskunnassa itsenäisenä toimijana. Kirja pureutuu siihen, millaista elämä vammautuneena on ja miten raa’asti elämänhallinnan mureneminen näkyy Kovasen elämässä. Kirjassa on mukana myös läheisten kokemuksia sekä muiden vammautuneiden pelaajien ja heidän perheidensä ajatuksia.

Jääkylmä on koskettava kuvaus aivovammaisen elämästä ja kannanotto jääkiekkoväkivallan vähentämiseksi.

ISBN 978-952-279-938-8

99.1

www.bazarkustannus.fi